

Glücklich, Julius

Artykulové, v čem J. Mt. král. nebo králová česká moci míti neráčí

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 22-36

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126534>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

po svatém Martinu¹ léta Božího tisícého čtyřstého devadesátého devátého a království Našich uherského desátého a českého dvacátého devátého.

Wladislaus rex manu propria subscripsit.

Tento majestát ve dsky zemské vložen jest byl z rozkázání najjasnějšího knížete a pána, pana Vladislava uherského, českého etc. krále etc. Poslové na to od J. Mti. byli jsou Jindřich z Hradce, nejvyšší komorník království českého, Půta z Ryžemberka a z Švihova, nejvyšší sudí království českého, z panuov jsouce k tomu zvláště vyslaní².

* *Nezměněn.*

^a *U rukou a po straně:* Majestát krále Vladislava o neodcizování dědictví od království českého.

^b *U rukou a po straně:* Zřízení zemské A 17, 18.

^c *U rukou a po straně:* Zřízení zemské Q 6.

¹ 12./11.

² *Otištěn již v zřízení zemském z r. 1500 (vydal Fr. Palacký) str. 224—226.*

a V B proti tomuto textu V. Budovcem na počátku připsáno olávkem NB a na konci textu: 1575, 1610. Tím míní se artykulové sněmu 1575, drž. a zavř. v ouřerý po sv. Matouši (27./9.) O statcích k království náležejících, jichžto držitelé Čechové jsou, dále art. téhož sněmu O vyplacování statkův eizozemcům zastavených (Sněmy české IV, str. 273—4) a art. sněmu 1610 O vyplacování statkův eizozemcům zastavených a neodcizování jich od království tohoto. (Tiské art. sněmu 1610, str. CVII—CVIII.) Viz též A XVII a XVIII.

A XX*.

Artykulové, v čem J. Mt. král. nebo králová česká moci míti neráčí^a.

J. Mt. král. ráčil jest se k tomu podvoliti a to dskami zemskými rozkázati zapsati, že nemá na žádnou věc zemskou obecní žádných relátoruov činiti, a by pak J. Mt. král. komu to z rady J. Mti. poručiti ráčil, nemá té relací k sobě žádný přijíti a úředníci desk té relací přijíti nemají. Pakli by na tu relací přijali, buď co vepsali obecního bez relátorův, na to od země z obecního svolení vyslaných z panův a z vládyk, a též že by vymazali co obecního bez relátorův, na to ode vši země vyslaných tak, jakž se nahoře píše: tehdy ti úředníci mají hned beze vši milosti na hrdlech trestání býti a ta relací tak zapsaná nemá žádné moci míti.

Než bude-li míti jaká relací zemská, obecní ke dskám k úředníkuom učiněna býti, relátorové na to od stavův, pán z Rožmberka¹, kterýž by vládařem panství a rodu rožmberského byl, nejvyšší purkrabě pražský, nejvyšší hofmistr, nejvyšší kancléř, nejvyšší sudí dvorský, purkrabě karlstajnský a čtyři osoby z obce z panuov, item podkomoří království českého, purkrabě karlstajnský, purkrabě kraje hradeckého, tolikéž při tom čtyři osoby z obce z vládyk býti. A takovou relací nejvyšší úředníci zemští, totiž nejvyšší komorník, nejvyšší sudí z panuov a nejvyšší písař z vládyk a též všickni úředníci pražští menší desk zemských, kteříž by tehdáz při dskách byli, přijíti mají. A jináč relací obecních potřeb zemských přijímána býti nemá, leč by kterého úředníka zemského z těch tří tu nebylo.

A tolikéž stavové království tohoto na žádné věci královské a J. Mti. dědicův se dotýkající žádných relátorův činiti ani úředníci desk na takové relací nic vpisovati ani vymazovati nemají tím vším způsobem, jakž vajíš dotčeno, pod pokutou nahoře položenou, leč by J. Mt. král. k tomu skrze relací svou povolení dáti ráčil.

* *Nezměněn.*

¹ *Tu ponechání pánové z Rožmberka, ač důsledně vynechání v A XXXVI a A XXXVIII vypuštěn, poněvadě r. 1611 Rožmberkové vymřeli. Viz tam.*

a *V. Budovcem v B po straně poznamenáno: 5; doleji: Relací obecních věcí anebo sa[m]ejch krá[lo]vskejch dotýkající se, [j]ak činěny [b]ýti mají.*

A XXI*.

Ferdinand^a, z Boží milosti římský, uherský, český etc. král, infant v Hispanii, arcikníže rakouské a markrabě moravský etc., jakožto král. český rozkázati ráčil ve dsky zemské zapsati a za právo ustanoviti, že všecky relací listovní krále J. Mti. mají z kancelářů krále J. Mti. české aneb z komory J. Mti. král. též české pod pečeti J. Mti. král. a budoucích kráľuov českých vycházeti a ke dskám zemským i dvorským dodávány býti. A v týchž relacích aby zejména dokládáno bylo, jací to statkové jsou, též s tou klauzulí, pokudž by statkové manšti, duchovní aneb zápisní byli, a jináče od úředníkuov větších i menších přijímány býti ke dskám nemají. A takové relací tak ke dskám zemským podané a odeslané všecky má ingrossátor větších desk zemských do zvláštního kvaternu relací pořádně vpisovati.

* *Nezměněn.*

^a *X rukou a po straně*: S (!) relací z komory bez vysvobození od záplaty aby starobylým obyčejem vycházely. Sněm léta 1610, folio 112. *Viz text tohoto art. dále.*

A XXI. [A i B novg.]

Relatíř
z komory bez
osvobození
od^d záplat
aby staro-
bylým
obyčejem
vycházely.¹
Sněm léta
1610.

Komora česká, mimo zvyklost a obyčej^a starobylý, poručení a relatií jménem J. Mti. král.^b mnohým osobám vydávati^c a aby statky, směny a jiné takové vklady bez ouplatkův do desk sobě klásti dáti mohli, povolují a tudy do důchodův nejvyšších ouředníkův zemských i menších, buď společných nebo osobních, sahají; toho více^e aby nebejvalo; a takové relatií^f s takovějmi vejiminkami aby od úředníkův menších přijímány nebyly a žádné moci aby neměly¹.

^a obyčej A a sněm 1610; obyčeje B.

^b čís. sněm 1610.

^c vydávají A a sněm 1610.

^d a B; od sněm 1610.

^e víceji A a sněm 1610.

^f relací sněm 1610.

¹ *Celý text doslovně se shoduje kromě uvedených nepatrných odchylek s art. tímto, viz tištěné art. sněmu 1610, str. CXII. Viz zde též Budovcův přípisek u A XXIII.*

A XXII*.

J. Mt. král. ráčil se jest k tomu podvoliti, kdež páni na plném soudu všem vůbec našli a Petr z Michalovic a Petr ze Zvířetic panský potaz vynesli, aby již více žádný král český neglejtovani ani glejtovati mohl nižádného před soudem zemským a panským soudem^a.

[B rukou β]:

Pod artykul o glejtech náleží¹.

* *Nezměněn. Jest z r. 1410. Viz sřiz. zems. z r. 1500, str. 16 (vyd. Palacký).*

¹ *To jest S IX—XI. Viz též přípisek ruky β u LXXIII.*

^a *V. Budovcem v B po straně poznamenáno: Glejty před soud zemskej neplatí.*

A XXIII¹.

J. Mt. král. ani J. Mti. předkové králové čeští^a. té svobody jsou neuzívali ani užívají^a, aby k právu zemskému státi neměli, protože^b

také též svobody žádnému dáti^c J. Mt. král.^d moci míti neráčí, poněvadž by to proti řádu a svobodám království českého bylo^e.

[V. Budovcem v B]:

NB. Item: Kderé by rozepře také v nebytí J. Mtí. král. etc. 1575 a Závírka léta 1608.

Item: kancelář a komora aby též jménem J. Mtí. král. proti právům a svobodám žádného neosvobozovala a proti témuž pořádu práva nic jménem J. [Mtí.] král.^f neporouče[la], to vše se tuto, kde by se co naš[lo], v sněmie[h], položí[?] s 1575, 1608, 1610. Item o apellaci².

^a *U rukou a po straně nezměněného tištěného textu 1564: Zřízení zemské A 3.*

^u *A poněvadž tisku 1564 škrtnuto v A i v B.*

^b *že tisku 1564 škrtnuto v A i v B a napsáno protož (v B V. Budovcem).*

^c *dáti jest tisk 1564; jest škrtnuto v B, v A nikoli.*

^d *nemohl ani mohou za tím škrtnuto v A i v B a připsáno v B V. Budovcem moci míti, poněvadž by to, v A moci míti neráčí, poněvadž by to.*

^e *bylo připsáno v A i v B, v B V. Budovcem.*

^f *ne aby pořádu práva též škrtnuto za tím.*

^g *po sřiznutí zbyla jen nepatrná stopa písmene.*

¹ *Takto upravený odstavec jest shodný s příslušným odstavcem nového A XXIII. Viz tam pozn. 6.*

² *Viz dále A XXIII nový; srov. též A XXI nový.*

¹ *V A i v B přeškrtnuty první dva odstavce: Najjasnější kníže a pán, pan Vladislav z Boží milosti král český etc. se pány a vládkami na plném soudu: Jakož Jeroným Šlík z Holajče předstoupil před soud zemský a okázal list s majestátem slavné paměti Zikmunda císaře římského, kterýž někdy Kašparovi Šlíkovi, jemu a bratřím jeho svědčí na obdarování svobod jejich, a zvláště, což se soudu dotýče, v kterémžto majestátu také tento kus znamenitě jest položen takto slovo od slova: „Chceme také a mocí císařskou ustanovujem, aby ty a bratři tvoji k žádnému ovšem soudu, buďto soud náš dvorský neb jiného kteréhožkoli aneb k zemskému obecnímu aneb zvláštnímu púhony tažen neb připraven ani v tom soudu pesouzen byl, ani býti mohl, pro kterouž by to koli při bylo, jedině před osobu majestátu Našeho, před Našimi budoucími králi a císaři římskými anebo-ližto poručníky, kteříž by na jich dvorích usazeni byli.“*

Tu J. Mt. král. se pány a vládkami pilně povázívše shledali jsou, že ta milost, což se toho kusu soudu zemského dotýče, není dána než Kašparovi a jeho bratřím. Protož J. Mt. i se pány při všech obdarováních, v tom listu položených, je Šlíky znostavuje, kteréž by nebyly k újmě a ke škodě svobod a práv království českého, kteréž jsou starší a prvnější nežli jich obdarování².

² *Vše dále provedeno, jen o kanceláři se přímo nemluví; o komoře viz A XXI; o kanceláři v sněmu 1608, str. XXIII—XXV čteme: Všichni tři stavové, aby od soudův pořádných, skrze obeslání buďto z kanceláře, z komory aneb odkudžkoli odtrhováni a při nich i jináč hyndrováni nebyli tak, jakž to sněm léta*

tislicho pětistého sedmdesátého pátého ukazuje, a žádnému pořád práva ve všech třech stavích aby zastavován nebyl. Též také poručení neobyčejná proti právu a zřízení zemskému a svobodám jich aby z kanceláře a z komory ani odjinud nevycházela. *Pro Závěrku sněmu 1608, str. 6, pozn. 3.*

³ *Text 1564 převzat skoro doslovně ze zřízení zemského z r. 1500 (viz vydání Palackého str. 17), jen vynecháno na konci datum: Stalo se léta 1486 v pátek po přenešení svatého Václava; to vynecháno pak již i ve vydání z r. 1530 (J. a H. Jireček, Zřízení zemská království českého XVI. věku, str. 8—9, čl. 10, dále ovšem i ve vyd. z r. 1549 (ib. str. 149—150, čl. A 38); vyd. z r. 1500 a 1530 má ještě s počátku Jakož Jeronym Šlšk z Lažan, vyd. z r. 1549 již z Holajče. K privilegii Kaspara Šlíka viz M. Dvořák, Die Fälschungen des Reichskanzlers Kaspar Schlick, Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung sv. XXII (1901) zvl. str. 64 a násl.; srov. též Palacký, Dějiny V₁, str. 254.*

α V. Budovcem po straně poznamenáno: všickni k soudu zem[s]kému i král státi má; doleji: nemo plus iuris in ali[um] quam ipse habet, transferre p[otest].

A XXIII^a. [A i B novy.]

Každý na svém právě aby souzen byl a pořád práva i exekutí aby se žádnému nezastavovala.

Sněmové
léta 1567,
1590, 1575,
1608, 1610^a.

A J. Mt. král. i budoucí králové čeští na soudy pořádné tohoto království a jisté vyměřené pořádky jich milostivou péčí majíce, žádných poručení a zapovídání, což by proti jistým pořádkům vyměřeným a zřízení zemskému i také povinnosti soudcův jednoho každého soudu býti chtělo, vycházeti povolovati a dopouštěti míti^b neráčí, ale jeden každý ten soud při jeho nařizeních, právích, řádích a dobrých starobylých zvyklostech aby to průchod svůj mělo a lidé v spravedlivostech svých jedni proti druhým rovnosti užiti mohli, milostivě zůstavovati^c ráčí¹. A Pražané všech tří měst pražských i jiná města, třetího svobodného^d stavu užívající, od J. Mt. král. (aby proti jich právům, řádům, starobylým pořádkům a vejpo- vědem více poručeními překážka se nedála) také se zůstavují² a³ na žádného po dnešní den ze všech tří stavův tohoto království osedlých, buďto že by v povinnostech J. Mti. král. byl neb nebyl, saháno a žádný bez pořádného každý na svém právě obvinění, vyslyšení a rozeznání (kromě artykulův o mordech, zřízeními zemskými^e a jiných případností sněmy obecními o rozpustilosti mladých lidí vyměřených⁴) na závazky brán, do vézení dáván, prv trestán

a pokutován býti nemá, leč by k takovému vězení^f soudem pořádným, a jakž dotčeno, každý na svém právě a ne jinde odsouzen byl^g.

Pod týž artykul náležeti budou níže psaní artykulové.

J. Mt. král. ani J. Mti. předkové králové čeští té svobody neuzívali^h ani neužívají, aby ku právu zemskému státi neměli, protož také též svobody žádnému dáti jest J. Mti. král. moci míti neráčil a míti^h neráčí, poněvadž by to proti řádu a svobodám království českého bylo^g.

Kteréz by rozepře také v nebytu J. Mti. král. v království tomto z poruče[ní] J. Mti. k vyslyšení a uvážení buďto soudu zemskému neb komornímu aneb také nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, též radám J. Mti. král. soudu komorního přišly, a J. Mt. král. takové rozepře již v těch místech uvážené v žádná jiná místa buď před rady dvorské německé aneb jakékoli jiné k dalšímu uvažování, anebo k dobrému zdání skrze cizozemce, rady J. Mti. král., jakž vejš dotčeno, odsílány a podávány býti nemajíⁱ.

Též J. Mt. král. ráčí míti české věci a též věci království tohoto českého se dotýkající ne cizozemcům nežli nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským a radám svým soudu komorního a dvorského v království tomto k uvažování podávati^g.

Tolikéz J. Mt. král. ráčil se s stavy o to snést, aby při apelacích nic jiného než to, proč táž apelací z počátku nařízená jest, se nařídilo, totiž aby se odvolání k nim přišlá uvažovaly a vypravovaly, jinech věcí a zvláště osob stavu panského a rytířského k sobě nepřijímajíce a před nimi žádný aby odpovídati o to povinen nebyl; nicméně^l aby více těch slepých ortelův a naučení na otázky odkudžkoli na ně podávané nedávali, neb se při tom mnozí nedostatkové nacházejí; než jestliže by v které jisté při od některého práva na ně co toho podáno a při nich naučení a dobrého zdání v tom co by to právo na nedostatku mělo, žádáno bylo, v tom aby na povinnosti své, aby každému právu do měst buďto v tomto království aneb jiných zemích z bedlivého uvážení dobré zdání své oznámiti a je spraviti mohli^o.

^a Sněmové... 1610 nemá A.

^b míti nemá sněm 1610.

^c zůstaviti sněm 1610.

^d nemá A.

Z sněmu
léta 1575.

Z sněmu
léta 1608.

Sněm léta
1575.

^e zřízením zemským *A* a sněm 1610.

^f trestání a vězení *A* a sněmu 1610.

^g sou neužívali *A*.

^h neráčil a mítí nemá *A*.

ⁱ nicméně také *A* a sněm 1575.

¹ *Až potud převzato ze sněmu 1610* O nestěžování lidí závazky a vězením bez pořádného vyslyšení. *Tištěné artykule sněmu 1610, str. LXXIII. Opět místo o J. Mti. cis. se zde mluví o J. Mti. král.*

² *Odtud upraveno podle další části art. sněmu 1610* O nestěžování lidí, *jež zní takto: A Pražané všech tří měst Pražských i jiní poslové z měst od J. Mti. cis., při tom, aby proti jich právům, řádům, starobylým pořádkům a vejpovědem více poručeními překážka se nedála a vykonání exekucí zapovídáno nebylo, také se zůstavují.*

³ *Následující převzato opět z předcházející části artykule sněmu 1610* O nestěžování lidí...

Sirotci k vdaní nebudte nuceni. Též strany nedoplnování let sirotkův mimo zřízení zemské. Sněm léta 1608.

⁴ *A má na zvláštním listě tuto poznámku, jež hledí k tomuto odstavci: Než v jednom místě, kdež in parenthesis psáno stojí takto: (kromě artykulov o mordech, zřízením zemským a jiných případnostech (!) sněmy obecními o rozpustilostech lidí mladých vyměřených) takto se má napravití: (kromě artykulov o mordech, zřízením zemským a jiných případností a rozpustilostí mladých lidí, sněmy obecními vyměřených,) sirotci, panny k vdaní mimo povolení přátel krevních a jich svobodnou dobrou vůli nuceni nebudete, též doplnění let aby dřív času sirotkuom jak od J. Mti. král., tak od budoucích králuov českých ani z soudu zemského dáváno nebylo, nýbrž při vyměření zřízení zemského aby to zůstalo. Celá tato část, jak marg. příp. ukazuje, převzata ze sněmu 1608, tištěné art. str. XXV., jen místo o J. Mti. cis. mluví se tu opět o J. Mti. král., místo: k vdaní je v sněmě k vdávání, a celá první věta upravena takto: aby... nuceni nebyli, na konci v sněmě je zůstávalo.*

⁵ *Zu tím škrtnuta část art. O nestěžování lidí... sněmu 1610: Též také na sněmu žádný bez pořádného vyslyšení, poněvadž sněm soudem není ani sněm k soudu a rozsuzování žádné povinnosti nečiní a sobě vydané nemá, odsuzován býti nemůže a nemá, než kdo koho buď jeden neb jich více z čeho pořádem práva vinití chce, žádnému se cesta nezavírá, bude moci to učiniti.*

⁶ *Text tohoto odstavce je téměř úplně shodný s textem poslední části tisku 1564 čl. A XXIII v nové úpravě.*

⁷ *Celý tento odstavec jest doslovně převzat z art. sněmu 1575, drž. a zavř. v outery po sv. Matouši, evangelistu Páně (27./9.), Rozepře soudci zemskými vážené k dobrému zdání jinam podávati k uvažování nenáleží, jen opět místo o J. Mti. cis. se mluví o J. Mti. král. Po straně deskového zápisu poznamenáno: 1 — Tento artykul býti má do zřízení zemského. Viz sněmy české IV. 271 (kde 1 je vynecháno).*

⁸ *Celý tento odstavec přejet ze sněmu 1608 s obvyklou změnou J. Mti. cis. v J. Mti. král.; viz tištěné artykule tohoto sněmu str. XXX. Zatím škrtnuto v B: A J. Mti. král. rady zřízené komory v království českém na osoby z stavův,*

aby pod nimi spravedlnosti své na to, čehož v pořádném držení po předcích svých sou, ukazovali a kladli, přidržeti, ani také v jiných příčinách rozkazy osobám svobodným z stavův činiti a k tomu, aby se před nimi stavěli a toho, což také zřetelně ku pořadu práva náleží, se spravovali a též nějakých oznámení očekávali, obslati, nadto pak na závazky cti a víry bráti nemají. *Jest to artykul sněmu 1575, drž. a zavř. v outery po sv. Matouši, evang. Páně (27./9.)* V komoře království nepovinnost spravedlivosti ukazovati jen opět místo *J. Mti. cts. mluví se o J. Mti. král. Viz Sněmy české IV, str. 271. V deskovém zápise po straně poznamenáno 3* — Též do zřízení zemského.

⁹ *Cely tento odst. převzat skoro doslovně z art. sněmu 1575, drž. v outery po sv. Matouši, evangelistu Páně (27./9.)* Před apelací osoby z stavův k slyšení nenáležejí, *opět se změnou J. Mti. cts. v J. Mti. král. Po straně v deskovém zápise poznamenáno: + Ten artykul má do zřízení zemského vložen býti. Viz Sněmy české IV, str. 271.*

A XXIII*.

Jestliže by kdo od panského kláštera kterou ves aneb zboží koupil bez povolení královského, že muž toho koupení a trhu užiti, poněvadž to není klášter královský, když ten pán jako fundátor dá své povolení.

* *Nezměněn.*

A XXV*.

Králová česká žádná, první ani která ještě potom bude, nemohly jsou věna svého přeč dávatí, ani zapisovati, ani ještě nebudou moci. Než mají toho věna do své živnosti užívati a po smrti každé má to zase k koruně připadnouti. A jestliže by která to komu zapsala nebo dala, nemá to dáni ani zapsání žádné moci míti.

* *Nezměněn.*

A XXVI*.

Z panuov ani z rytířstva aby žádný dvou úraduov zemských nemíval, menších ani větších.

[*B rukou β*]:

K pořádku o osazování soudu a úřadu, kde jest B 1, aby byl B 2.

* *Nezměněn.*

A XXVII*.

J.^a Mt. král. ráčil jest se k tomu podvoliti, že J. Mt. král. ani budoucí králové čeští nemají na zámky a na úřady zemské cizozemcuov sázeti^a.

* *Nezměněn.*

a X po straně rukou a: Zřízení zemské A 5; rukou b: Sněmovní snešení léta 1608, folio 21, 31. Sněmovní snešení léta 75, folio 5.

Sněmovní snešení 1608, str. XXI zní: Předně co se dotýče úradův dozazování vyšších i nižších že na úrady zemské, též do soudu zemského i do soudu dvorského a komorního, též také na jiné úrady osoby jak podjednou, tak i podobojí dozazovati a aby budoucí králové čeští i potomci J. Mti. to zachovávali a opatřili... *Sněmovní snešení 1608, str. XXXI zní:* Co se pak landfojtství, hejtmanství i jiných ouřadů v zemi i ven z země přirozeným Čechům náležících dotýče, J. Mt. cfs. na poníženou žádost všech tří stavův království českého toho všeho při artykuli a snešení sněmovním, kterýž léta 1575 držán byl a do tohoto sněmu slovo od slova vepsán a obnoven jest, zůstavovati. *Nyně se dále cituje tento artykul sněmu 1575 drž. a zavř. v outery po sv. Matouši evangelistu Páně (27./9.)* O ouřadech Čechům v Slézště náležitých, *otištěný v Sněmeh českých IV, str. 272, ježž zde viz dále.*

a V. Budovcem v B po straně: [Ci]zozemcuom [o]uřady nesv[ěřovat i]

A XXVII. [A i B nový.]

K témuž artykulí přináleží artykul^a sněmovní^b tento:

J. Mt. král. také vedlé privilegium krále Vladislava J. Mti. slavné paměti, kteréhožto stavové J. Mti. král. vejpis podali¹, a to mezi jinými to v sobě zjevně obsahuje, že králové čeští J. Mti. v knížetství slézském i v jiných knížetstvích jakožto v svidnickém, javorském a hlohovském a opavském vrchních hejtmanův, též v markrabstvích^c lužických, a v Šestiměstech, fojtův z žádných jiných národův a jazykův posazovati míti neráčí, než toliko z království českého zůstavovati^d a když by k usazení takových vrchních hejtmanův a landfojtův do kterého toho knížetství přicházelo, na to milostivou pamět míti ráčí tak, aby se podlé výš dotčeného privilegium v tom žádnému ublížení nestalo^e.

Dobré zdání.

A poněvadž v týchž sněmích, vzláště léta 1610 o věcech knížetství slézských i jiných k království tomuto připojených zmínka činí a jisté osoby ze všech tří pánův stavův království tohoto týmž sněmem k vyrozumění té věci, co se volení krále českého dotejše, jako i že by do předešlých sněmův, kteří sou v tomto království držáni byli, někteří artykulové, knížat a stavův slézských se dotýkající a na ublížení jich doložení a vepsání byli³ též O^t místokanceléře, volení sou a v sněmě budějovském to se připomíná⁴, protož vídí se za dobré, aby na vyřízení a na místo postavení těch věcí se očekávalo, jakž nápodobné dobré zdání při líteře Oⁱ ukazuje⁵.

O ouřadech
Čechům
v Slézště
náležejích.
Sněmové léta
1575, 1608^e
1610^z.

^a nemá A.

^b nemá A.

^c markrabství B.

^d při tom zůstavovali sněm 1575.

^e B: 1568, ale to je patrně přepsáno místo 1608; r. 1568 sněmu nebylo, viz Sněmy české III, str. 420; v tištěných art. sněmu 1608 o této věci se jedná na str. XXXI.

^f též A; B nemá O.

^g Sněmovné... 1610 má jen A.

¹ Otištěno u Kalouska, České státní právo II. vyd., str. 574—6. Dat. 11./1. 1510.

² V sněmu 1575 opět se mluví o J. Mti. král., kde v art. sněm. o J. Mti. císa.

³ Žádost vyslaných z knížectví slézsckých.

Jakož vyslaní z knížectví slézsckých na J. Mt. císa. jakožto krále českého vznesli žádající, poněvadž jsou stavové království českého s milostivou válí J. Mt. císa., jakožto krále českého, J. Mt. arcikníže Matyáše za čekance království českého bez přítomnosti a vyslaných jich z knížetství slézsckých volili, aby stavové jim knížatům a stavům slézsckým revers na to dali, že takové volení J. Mti. arciknížete za čekance na ublížení privilejií a svobod jich býti nemá. J poněvadž stavové o žádných takových privilejiích a svobodách, kteréž by knížata a stavové z knížetství slézsckých k volení krále českého míti měli, vědomosti nemají, však nicméně, aby se tomu vyrozuměti mohlo, volili jsou stavové tímto sněmem z prostředku svého osoby níže psané, kteříž by s vyslanými z knížetství slézsckých na to zasedli, do toho, jakou by spravedlivost k takovému volení krále českého měli. nahlídli a tomu všemu vyrozuměli, a jak to najdou, J. Mti. císa. jakožto králi českému aby to v známost poníženě uvedli, a pokudž by ta věc bez právního rozeznání spokojená býti nemohla, tehdy tímto sněmem stavové J. Mti. císa., králi a pánu svému nejmilostivějšímu, tu moc dávají, aby s osobami národu českého a z zemí k němu příslušejících soud osaditi ráčil, kteříž by s strany volení krále českého mezi stavy království českého a knížaty a stavy slézsckými spolu s J. Mti. císa. vyslyšeti a rozeznati a na místě a konci postaviti moci ráčil a mohli. K zastání pak takového práva o volení krále českého níže psané osoby stavové jsou k tomu volili z panův: Karla z Vartmberka na Rohožci a Skalách, J. Mti. císa. radu, Hendrycha Libštejnského z Kolovrat etc. J. Mti. císa. radu a komorníka, Joachyma Ondřeje Šluka hrabě z Pasaunu a z Lokte a na Svijanech, Jana purkrabě z Donína etc.; z rytířstva: Matyáše staršího Štampacha z Štampachu na Srbci a Kornhauze, J. Mti. císa. radu, Frydrycha z Bilé a na Řehlovicích, J. Mti. císa. radu, Kryštofa Fictuma z Fictum a na Klášterci, J. Mti. císa. radu; Diviše Markvarta z Hrádku a na Nekníří, J. Mti. císa. radu; z stavu městského: Petra Nerhofa z Holtřperku, Simeona Humburka z Humburku, Jana Krocína z Drahobejle, Simeona Kohouta z Lichtenfeldu, J. Mti. císa. radu nad appellacemi. Což podobně knížata a stavové knížetství slézsckých na sněmě jich předně J. Mti. císa., jakožto králi českému a nejvyššímu knížeti slézsckému moc aby dali tak, aby ten artykul o volení

krále českého (pokudž by ta věc bez právního rozeznání spokojena býti nemohla) soud s osobami z národu českého, též z knížetství slézkých a tak z zemí království tomuto příslušejících, (jakž se svrchu píše) osaditi, je vyslyšeti a to k místu a konci přivesti moci ráčil a mohli. A J. Mt. cí. jakožto král český oběma stranám, když by se J. Mti. nejpriležitější čas viděl, jistý den jmenovati a k stoličce královské sem na hrad pražský obeslati, ano také osoby v rovném počtu aby z národu českého, knížetství slézkých a tak z zemí království tomuto příslušejících, pokudž by k takovému soudnému rozeznání o volení krále českého přišlo, voliti moc míti ráčí.

Nicméně také od týchž vyslaných z knížetství slézkých na J. Mt. cí. jakožto krále českého jest vznešeno, že by do předešlých sněmův, kteříž v tomto království českém držáni byli, některé věci, které by jim na ublížení byly, doložení a vepsání jsou.

I poněvadž stavové o ničemž takovém, což by jim na škodu a do sněmův předešlých na ublížení jich vloženo a vepsáno býti mělo, vědomosti nemají, protož aby se tomu vyrozuměti mohlo, stavové na tom jsou se snesli a osoby výš psané k tomu volili, aby též s osobami z knížetství slézkých, na sněmu jich k tomu volenými, na to zasedly, a co by tak v té věci našly a vyhledaly to při nejprv příštím sněmu obecním stavům království tohoto přednesly, a pokudž by se co toho našlo a stavové království českého na to žádných privilejí předešlých neměli a že by na ublížení privilejí jich knížat a stavův knížetství slézkých se vztahovalo, že to má z týchž sněmův vypuštěno a vymazáno býti.

Co se pak další žádosti týchž vyslaných z knížetství slézkých, aby [se] ti vyslaní s osobami od stavův království tohoto volenými na zámek Karlštejn sjeli a při inventování privilejí zemských přítomni byli, a co by se privilejí, kteréž by se na ně samé knížata a stavy slézké vztahovaly, ty aby jim in originali vydány, jiných pak, které by se spolu na stavy království českého vztahovaly, hodnověrný Vidimus aby dán byl, dotýče: poněvadž jest prvé nikdá toho nebývalo, aby kdo mimo stavy království českého k inventování a přehlídnutí privilejí zemských do kaply na Karlštejn puštěn býti měl, toho se při tom starobylým způsobu zůstavuje. Než co se těch privilejí, kteréž by se buď na ně samé knížata stavy slézké, buď spolu na stavy království českého vztahovaly, dotýče, jisté osoby tímto sněmem k tomu volené jsou, kteříž taková privilegia přehlídnouti a jestli by se to našlo, že by se na stavy slézké buď samé nebo společně s stavy království tohoto vztahovaly, Vidimus hodnověrný vydán býti má.

Naposledy, kdež i toho tíž vyslaní z knížetství slézkých při J. Mti. cí. jakožto králi českém vyhledávají, když by kdo z Slezáků statek jaký v Čechách koupiti chtěl, aby nebyl povinen od sebe reversu ani žádné taxy dávat: i co se reversu dávaní dotýče, toho se při starobylém chvalitebném způsobu a zřízení zemském zůstavuje; s strany pak taxy ke dckám zemským, kdyby kdo z knížat a stavův knížetství slézkých revers od se dáti a v Čechách zakoupení učiniti chtěl, aby žádný nejvyššímu písaři nad sto zlatých uherských, místo-

přisáři padesát uherských zlatých a osobám při deskách dvaceti pět uherských zlatých podlé starobylého způsobu víceji dávati povinovat nebyl. *Tištěné artykule sněmu 1610, str. CLXXXIX—CXCVIII.*

⁴ *Artykul sněmu 1614 držaného v Budějovicích* O místokancelře německého zní: Co se místokancelře německého a té celé a prvé nikdá nebývalé expedicí kanceláře slezské proti pouhé a chvalitebné naší a předkův našich zvyklosti dotýče, což sobě knížata a stavové slezští tu tak osobovati chtějí, to J. Mti. císa., jakožto králi a pánu nás všech nejmilostivějším, ve vši poníženosti ku paměti přivedše, toho prv i nyní nejednou oustně i skrze spisy a vyslané své při J. Mti. císa. vyhledávajíc, poníženě ve vši poddanosti prosili, aby J. Mt. císa., jakožto král český, je stavy království tohoto v prv předešlý starobylý, chvalitebný, dobrý způsob a obyčej milostivě uvéstí ráčil, tak aby od potomkův našich z budoucího naříkání v té příčině sjeti mohlo. Což J. Mt. císa. ráčil se s stavy na tom tak sněsti, že mezi tímto časem, zavřením a vyjitím nejprv příštího sněmu generálního, to mezi stavy království tohoto a nimi, knížaty a stavy knížetství slezského, na místě postaviti chtějí ráči. *Viz tištěné art. tohoto sněmu str. LIV—LV.*

Na generálním sněmu 1615 stalo se usnesení takovéto: Co se místokancelře německého a té celé prvé nikdy nebývalé expedicí kanceláře slezské dotýče, poněvadž ta věc vysoce a velice proti regaliím J. Mti. císa. jakožto krále českého a koruny české, též proti privilejiám a všem starobylým chvalitebným zvyklostem království tohoto znamenitě čelí a zřízení zemské to v sobě patrně a světle obsahuje a má, že J. Mti. králové čeští na lena, kteréž k koruně české náležejí, nemají vydávati listův z kanceláře německé, než z české království českého: protož J. Mti. císa. stavové ve vši poníženosti poddaně prositi nepřestávají, aby J. Mt. císa. to, což tak na velikou újmu těchž privileji, zřízení, zemského a chvalitebných zvyklostí jejich jest, milostivě zastaviti, a při čemž jsou od slavných předkův J. Mti. císa., J. Mti. králův českých předkové jich až do tohoto času vždycky zůstavování bývali, zanechati a je, stavy království tohoto v prv předešlý, chvalitebný, dobrý způsob a obyčej milostivě uvéstí ráčil; při čemž J. Mt. císa. ráčil jest se milostivě s stavy sněsti a zakázati, že ráči chtějí vyslané z knížectví slezských ve třech měsících od zavření sněmu tohoto generálního ke dvoru svému sem na hrad pražský povolati a tu věc, nerozpouštějíc stran, k místu a konci přivesti, a stavové tímto sněmem nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, aby to vše při J. Mti. císa. k témuž místu a konci přivedli, moc dávají. *Viz tištěné artykule tohoto sněmu str. CCX—XI.* (O místokancelře německého) *O dalším osudu sporu viz n. př. Kapras, Právní dějiny země koruny české II, str. 466.*

⁵ *Viz tam.*

A XXVIII.

Manství a J. Mti. král. lehna^a, kteréž jest vně a ne v zemi české, toho král J. Mt. ani budoucí králové čeští svoboditi ani prodávati ani toho nikterakž odcizovati nemají bez vuole vši země.

^a *Manství a lena tisk 1564; v B rukou β škrtnuto lena a napsáno: a Jeho Milosti královské lehna.*

A XXIX*.

J. Mt. král.^a k žádným vojnám nutiti nemá panův a rytířstva země české mimo práva, svobody a řády prvotní; jakož králové čeští prvotní zachovávali pány a rytířstvo, též J. Mt. chce se zachovati a mimo to k žádným vojnám J. Mt. ani J. Mti. budoucí králové čeští nutiti nemají.

* *Nezměněn.*

^a *V. Budovcem v B po straně poznamenáno: k vojnám (!) nenutiti.*

A XXX*.

Po dnešní den^a král J. Mt. ani budoucí králové čeští na lena, kteráž k koruně české náležejí, nemají vydávati listuov z kancelář německé, než z české království českého, ani do těch zemí, kteréž k koruně české příslušejí, ani do jiných zemí na věčné časy.

* *Nezměněn.*

^a *V. Budovcem v B po straně poznamenáno: Feuda germanica bohemice scribenda.*

A XXXI*.

[A]:
K tomuto artykul náleží artykul o zaplsování kolatuor¹.

Všecka dání krále J. Mti. neb jakéžkoli milosti od krále J. Mti. k duchovenství, kosteluom, k oltáruom, k kaplanství i k každému duchovenství, k obcím, ty věci se do žádných desk bez relátora od J. Mti. král. nekladou ani také dědinikuom. Než s strany dědinikuov, komuž by J. Mt. ráčil skrze relací psanou, jakž vajs dotčeno jest poručiti, ten bude moci k takovému vkladu každý povoliti na místě J. Mti. král. A takové relací z kancelář J. Mti. král. těm lidem darmo vycházeti mají.

* *Nezměněn.*

¹ *To dále provedeno.*

§ 1
 †

Pod A XXXI náleží tento artykul:

O zaplsování kolatuor konsistoři hořejší neb dolejší i také odkazův k záduším činěných a ve dsky zemské jich kladení^a. [A i B nový.]

Jestliže by kdo ze všech tří stavův tohoto království českého kolatury a fary své buď arcibiskupu pražskému hořejší konsistoře^b

i také jesuitům neb administrátorovi dolejší konsistoře^c chtěl zapsati, v moc a opatrování jich uvesti, to každý ze všech tří stavův jak podjednou, tak podobojí má míti na dobré a svobodné vůli své to učiniti, touž kolaturu neb faru svou zapsati a poručiti, komuž mu se koliv^d líbiti a zdáti bude. A takové zapisování do desk zemských týchž kolatur, far anebo škol s jich příslušenstvím nemá býti žádnému při týchž dskách zemských žádným vymyšleným způsobem zhajováno a v tom překáženo, ale strana podjednou a podobojí^e v tom rovnosti jednostejně^f užiti má.

Týmž způsobem kdož by koliv ze všech tří stavův království tohoto, pod jednou neb pod obojí způsobou přijímajících a kteří se k té konfesi České, od J. Mti. král.^g majestátem potvrzené, přiznávají, kšaftem svým na list mocný královský neb dskami zemskými, též na vejminku hlavního kšaftu učiněným co na hotových penězích, klénotích, svrscích a nábytcích k kterému záduší, kostelu, faře, škole, též špitálu a na jiné milosrdné skutky: nicméně na vychování kněží, zákovstva a cvičení mládeže liternímu umění, jaké vydávání na penězích z důchodu statku svého odkázal, nařídil, dal a poručil a o tom jaké jisté vyměření učinil, což každý podle své dobré a svobodné vůle učiniti moci bude a to své místo, průchod, moc a právo míti, a taková kšaftová, dáni, odkázání, svrchu psaným způsobem činění^h, mají obojí straně podjednou i podobojí, kteráž by co tak o své náboženství nařídila, beze vší odpornosti, všech a všelijakých postranních vejkladův každého duchovního neb světského člověka ve dsky zemské kladené a vpisováníⁱ býti. A úředníci pražští menší desk zemských je přijímati a bez dotazování a vznášení toho jinam je ve dsky^j zemské ihned, jakž by ke dskám přinešené a podané byly, vpisovati poroučeti mají, a chtě[li] by kdo takovým kšaftům pořádně a právně odpírati, to aby každý teprva po vepsání jeho ve dsky učiniti mohl².

^a O zapisování... kladení nemá A.

^b konsistoři *sněm 1610.*

^c konsistoři *sněm 1610.*

^d kolivěk A a *sněm 1160.*

^e strana podobojí s stranou podjednou *sněm 1610.*

^f jednostejné A i B; jednostejné *sněm 1610.*

^g cí. *sněm 1610.*

^h učinění *sněm 1610.*

i vpsované sněm 1610.

j v též doky sněm 1610.

1 Viz C XIII přépisek, kde je pozn. 3.

2 Převzato až na uv. odchylky doslovně z art. sněmu 1610 pod v nadpisu uvedeným titulem. Viz tištěné art. sněmu 1610, str. XV—XVII.

O víře pod jednou i obojí způsobou^a.

A XXXII.

Což se víry dotýče^a pod jednou způsobou a pod oběma, abychom se neutískali, než spolu byli za jednoho člověka jako dobří přátelé^a. A my potomci a budoucí naši abychom při tomto zřízení a svolení zuostali a trvali, nyní i na časy budoucí pod^b pokutami v majestátu teď následujícími a dáleji v tomto zřízení zemském dostavenými.

^a *U rukou a po straně*: Majestát Rudolfa krále všem třem sjednoceným stavům království českého pod obojí tělo a krev Páně přijímajícím na svobodné jich náboženství provozování daný v kvaternu trhovém novém stříbrném léta 1609 pod literou N 14.

^a *Škrtnuto v A i v B v textu 1564*: Pakli by jaká různice očkoli, o jaké kněží vznikla nebo o jiné věci, což se útiskuov víry dotýče, aby to vznešeno bylo na krále J. Mt., na pány a vládyky v soudu zemském, a ten, kdož by komu nátisk učinil, aby před soudem zemským bez puohonu stál. A tu aby páni a vládyky touž věc napravovali. A kdož by koli pro tu věc k soudu zemskému a k rozkázání královskému a panskému státi nechtěl, na toho abychom sobě všickni pomocni byli. A strana strany ať nehaní. A strana straně ku potupě nemaluj. Pakli by která strana malovati kázala ku potupě druhé straně, muož jí pohnati též jako o hanění. A kterýž by kněz druhou stranu haněl, ať jest před pány a vládyky v soudu zemském postaven, a kterak s ním král J. Mt., páni a vládyky ráčí naložiti, to buď při J. Mtí. vuoli. A král J. Mt. ráčil jest přiřici obojí straně je při zvyklostech a spravedlivostech jich zachovati. *V A nepřeskrtnuty věty A strana . . . nemaluj, ale snad jen nedopatřením, poněvadž následující věta přeskrtnaná těsně souvisí s větou A strana . . . nemaluj.*

^b pod pokutami . . . dostavenými připsáno v A i v B.

^a *V. Budovcem v B po straně*: 6; *dále*: Hic non solum [c]aeremoniales [s]ubtraquitistae, sed etiam alii [qui] absque caeremoniis in spiritu [et] veritate Deo[s]erviunt, intelli[g]untur; *doleji proti slovům tisku 1564* A strana . . . nemaluj připsáno Picturae.